

การศึกษาความครอบคลุมการใช้เกลือเสริมไอโอดีนในระดับครัวเรือนในประเทศไทย

การศึกษาความครอบคลุมการใช้เกลือเสริมไอโอดีนในระดับครัวเรือนในประเทศไทย

Assessment on availability and consumption of iodized salt at household in thailand. 1999

บทคัดย่อ

การศึกษาความ ครอบคลุมการใช้เกลือเสริมไอโอดีนในระดับครัวเรือนในประเทศไทยเป็นการวิจัย เชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาครอบคลุมของ ครัวเรือนที่บริโภคเกลือเสริมไอโอดีน และศึกษาการมีคุณภาพที่ได้มาตรฐานของเกลือเสริมไอโอดีน ทำการศึกษาในเขตการดำเนินงาน ของการทรวงสาธารณสุข 12 เขตเขตและ 3 จังหวัด รวมทั้งหมด 39 จังหวัด ซึ่งอยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง เลือกหมู่บ้านโดยวิธี 30 cluster random sampling จำนวนกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 11,957 ครัวเรือน เก็บข้อมูลในครัว โดยการสังเกตขณะที่ใช้เกลือ ชนิด ยี่ห้อ ตลอดจนของที่ใช้บรรจุเกลือ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบเกลือ ที่ใช้ปรุง อาหารในครัวเรือนโดยใช้ชุดทดสอบ I-Kit (เพื่อดูว่าเกลือที่ซื้อยี่ห้อเสริมไอโอดีนหรือไม่) และเก็บข้อมูลความรู้ พฤติกรรมการบริโภคเกลือโดยการสัมภาษณ์แม่บ้านหรือผู้รับผิดชอบ ในการประกอบ อาหารของครัวเรือนเกี่ยวกับ ความรู้เรื่องโรคขาดสารไอโอดีน และพฤติกรรมการใช้เครื่องปรุงรสเค็มในการปรุงอาหาร

ผลการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 87.4) อายุระหว่าง 21-50 ปี (ร้อยละ 66.5) การศึกษาจบชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 75.9) อาชีพเกษตรกร เป็นแม่บ้าน และค้าขาย (ร้อยละ 40.5, 20.9 และ 19.4) รายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 77.4) ครัวเรือน มีการใช้เกลือเสริมไอโอดีน (เกลือป่นและเกลือเม็ด) ครอบคลุม ร้อยละ 74.1 เป็นเกลือป่นเสริมไอโอดีน ร้อยละ 79.9 และเกลือเม็ดเสริมไอโอดีน ร้อยละ 21.6 ตามลำดับ และภาคที่ใช้เกลือเสริมไอโอดีนมากที่สุดคือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน ตามลำดับ (ร้อยละ 87.0, 82.4, 77.3, และ 50.5) สำหรับเหตุผลส่วนใหญ่ที่ครัวเรือนไม่ใช้เกลือเสริมไอโอดีน เพราะยังมีความเคยชินกับเกลือ ที่ซื้ออยู่ หาซื้อไม่ได้ ราคาแพงและไม่รู้จัก (ร้อยละ 23.2, 12.0, 7.5 และ 5.5) โดยเฉพาะภาคอีสานที่หาซื้อเกลือเสริมไอโอดีนไม่ได้ และราคาแพง (ร้อยละ 24.4, และ 11.6) ส่วน ภาคกลางตอบว่าไม่รู้จักเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 13.8) เมื่อพิจารณาถึงเกลือคุณภาพได้มาตรฐาน (ต้องมีไอโอดีนไม่ต่ำกว่า 30 พีพีเอ็ม) โดยการใช้ชุดทดสอบ I-kit พบว่า มี ครัวเรือนบริโภคเกลือเสริมไอโอดีนที่ได้มาตรฐานร้อยละ 60.2 แยกเป็นเกลือป่น ร้อยละ 65.5 และเกลือเม็ด ร้อยละ 9.0 ตามลำดับ ความนิยมใช้เกลือเม็ดและเกลือป่น พบว่า ครัวเรือนใช้เกลือป่นอย่างเดียวเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.5) ใช้เกลือเม็ดอย่างเดียว รองลงมา (ร้อยละ 13.6) และใช้เกลือทั้งสองอย่าง (ร้อยละ 13.0) ส่วนพฤติกรรมการใช้เกลือ เสริมไอโอดีน พบว่าครัวเรือนใช้ปรุงอาหารทุกวัน ร้อยละ 78.6 สถานที่ซื้อส่วนใหญ่จากร้านค้าในหมู่บ้าน และสถานบริการสาธารณสุข เช่น สถานีอนามัย และโรงพยาบาล อำเภอ (ร้อยละ 53.2 และ 23.7) เกลือป่นที่ครัวเรือนนิยมซื้อมาบริโภคบรรจุในขวดเท่ากับ และต่ำกว่า 100 กรัม (ร้อยละ 45.7) ในราคา 1 บาท (ร้อยละ 46.2) และเมื่อซื้อแล้ว ละครึ่งใช้หมดในเวลาไม่เกิน 1 เดือน (ร้อยละ 74.9) ครัวเรือนเก็บเกลือในภาชนะที่ปิดมิดชิด ร้อยละ 67.0 และเก็บห่างจากความร้อน มากกว่าร้อยละ 90 แต่อย่างไรก็ดี พฤติกรรมการเก็บรักษาเกลือของครัวเรือนส่วนใหญ่เก็บในที่ ๆ ตีอยู่แล้ว จึงไม่มีผลต่อการสูญเสีย ปริมาณสารไอโอดีน นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนมากกว่าร้อยละ 50 มีการใช้ เครื่องปรุงรสเค็มอื่น ๆ เช่น น้ำปลา ซอสปรุงรส ซีอิ๊วขาว กะปิ และปลาแห้ง

จากผลการสำรวจครั้งนี้ พบว่า ความครอบคลุมการใช้เกลือเสริมไอโอดีน ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่ WHO กำหนดไว้ สาเหตุมาจากการกระจายเกลือเสริมไอโอดีนยังไม่ทั่วถึง ในพื้นที่ห่างไกลและ เกลือเสริมไอโอดีนมีราคาแพงกว่าเกลือทั่วไป ส่วนคุณภาพเกลือยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ เนื่องจากวิธีการผลิตปนสารไอโอดีนลงในเกลือ และการคลุกเคล้า ที่มีผลต่อความสม่ำเสมอของการกระจายตัว ของไอโอดีนและการควบคุมคุณภาพจากโรงงานผลิต ซึ่งมีอยู่จำนวนมากทำให้ยากต่อการควบคุมกำกับ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคาด ขาดสารไอโอดีนอย่างยั่งยืน จึงควรต้องเน้นให้มีการใช้เกลือเสริมไอโอดีนอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะพื้นที่ ห่างไกล รวมทั้งการควบคุมคุณภาพในระดับผู้ผลิต ซึ่งต้องมีการดำเนินการ ควบคุมกันไปอย่างรับผิดชอบต่อไป